

בס"ד. ש"פ האזינו, שבת תשובה, התשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים.² ונתבאר לעיל³ ששופר גדול הו"ע התעוררות גדולה ביותר שבאה מלמעלה, שעל ידה יתעוררו גם האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים (שבשבילם לא מספיקה התעוררות סתם, אלא יש צורך בהתעוררות גדולה ביותר), שיבואו להשתחוו לה'. ונתבאר⁴, שהשופר גדול שיהי' לעת"ל הוא נעלה יותר מכל הבחי' שבשופר, דהנה ידוע שבענין השופר יש כמה בחי' ומדריגות, שהרי אינו דומה שופר שמחוץ לבית המקדש לשופר שבביהמ"ק, ובביהמ"ק גופא אינו דומה שופר שבבית שני ושופר שבבית ראשון, שלכן ישנם חילוקים בנוגע לתק"ש בר"ה שחל בשבת, כמבואר בדרושי יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת.⁵ אמנם, כל הבחי' הנ"ל הם חילוקי מדריגות בשופר סתם, ואילו שופר גדול הוא נעלה יותר מהשופר דבית ראשון, ואפילו גם מהשופר דמ"ת, שרק קול השופר הי' חזק מאד⁶, קול גדול ולא יסף⁷, אבל השופר עצמו הי' שופר סתם, משא"כ לעת"ל שגם השופר עצמו יהי' שופר גדול.

ב) והענין בזה, דהנה, כללות ענין השופר (גם שופר סתם) הו"ע של התעוררות כו', כמ"ש הרמב"ם⁸ אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר, עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם [ולהעיר, שענין זה כתב הרמב"ם (לא בהלכות שופר, אלא) בהלכות תשובה, שבזה מודגש יותר שענין השופר הו"ע התעוררות תשובה], והיינו לפי שזהו טבע קול השופר, כמ"ש⁹ אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, שע"י השופר נעשה ענין של חרדה שפועלת וחודרת בכל פרטי הענינים שבעיר קטנה זה

(5) ראה לקר"ת דרושי ר"ה נו, ג ואילך.

(6) יתרו יט, טז. שם, יט.

(7) ואתחנן ה, יט. וראה ד"ה הנ"ל הערה

19.

(8) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(9) עמוס ג, ו. וראה גם טואר"ח סי' תקפא.

(1) מאמר זה הוא המשך למאמר ד"ה והי'

ביום ההוא דיום ב' דראש השנה (לעיל ע' 3 ואילך. תו"מ סה"מ תשרי ע' י ואילך).

(2) ישע"י כז, יג.

(3) ד"ה הנ"ל דיום ב' דר"ה ס"א.

(4) שם ס"ג.

הגוף¹⁰. וכפי שמצינו גם בהשופר דמ"ת דכתיב¹¹ ויחרד כל העם אשר במחנה, היינו, שקול השופר פעל וחדר בכל העם, בכל אחד ואחד מבניי, מבלי הבט על מעמדו ומצבו ודרגתו כו'. וזהו שבמ"ת אמרה כנסת ישראל להקב"ה משכני גו'¹², דאף שרק נפש האלקית אומרת זאת, שלכן נאמר משכני לשון יחיד¹³ [והיינו לפי שהענין דיצי"מ הי' באופן דכי ברח העם¹⁴, כמבואר בתניא¹⁵ שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו כו', לפי שהי' זה עדיין קודם העבודה כו'], הרי, נוסף לכך שעייז נפעל אח"כ הענין דאחרין נרוצה, לשון רבים, דקאי גם על נפש הבהמית, הנה גם לפניז, כאשר נה"א לבדה עכ"פ מבקשת משכני גו', הרי זה ענין של התעוררות נעלית כו'. ועד שעייז נעשה הגילוי דוירד הוי' על הר סיני¹⁶ באופן דאנכי הוי' אלקיך¹⁷, והיינו¹⁸, שבשעת מ"ת נמשך לכל אחד מישראל [את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה¹⁹] בחינת הוי' בכל ניצוץ נשמותיהם באופן שיהי' מאיר ומתגלה בו כל כך עד שיהא נקרא על שמו, אלקיך, אלקים שלך, כחך וחיותך²⁰, שלכן כאו"א מישראל הכריז וצעק שרצונו לקבל את התורה. וכל זה נעשה מצד ההתעוררות שעיי' השופר.

ג) **אמנם** כל זה אינו מספיק עדיין כדי לפעול התעוררות תשובה אצל האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, שירדו למטה מטה ונבלעו בתוך אשור ומצרים. ובפרטיות יותר יש בהם ב' בחינות²¹. הא' הם האובדים בארץ אשור, אשור הוא בחי' תענוג, מלשון באשרי כי אשורני בנות²², ופי' האובדים בארץ אשור היינו שמחמת שרודף אחר תענוגי עוה"ז למלאות תאוותו הרעה, נאבד ונשקע הניצוץ אלקות שבנפשו [וע"ד המבואר בדרושי חסידות²³ בפירוש מארז"ל²⁴ איזהו שוטה המאבד מה שנותנין לו, שמצד הרוח שטות, כמארז"ל²⁵ אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, הרי הוא מאבד בחי' מ"ה דחכמה שנותנין לו], והב'

19) נצבים כט, יד. וראה פרקי דר"א פמ"א. שמו"ר ספכ"ח.

20) ראה לקו"ת שם.

21) ראה ד"ה והי' ביום ההוא בלקו"ת

דרושי ר"ה ס, א. אוה"ת דברים ח"ה ע' ב'פה.

22) ויצא ל, יג.

23) ראה לקו"ת פינחס עו, ב. מסעי צא,

סע"ג.

24) ראה חגיגה ד, א. ירוש' גיטין פ"ז

ה"א.

25) סוטה ג, א.

10) קהלת ט, יד. נדרים לב, ב.

11) יתרו שם, טז.

12) שיר השירים א, ד. וראה שהש"ר

פ"א, ג (א).

13) ראה לקו"ת ויקרא ב, ד.

14) בשלח יד, ה.

15) פל"א.

16) יתרו יט, כ. ואתחנן ה, ו.

17) שם כ, ב.

18) ראה לקו"ת ר"פ ראה.

הם הנדחים בארץ מצרים, פי' מצרים לשון מיצר, שמחמת המצור והמצוק אין להם לב לדעת כו'. והיינו, שבארץ אשור ישנו הנסיון דעשירות, ובארץ מצרים ישנו הנסיון דעניות, ואלו שלא עמדו בנסיון דעשירות הם האובדים בארץ אשור, ואלו שלא עמדו בהנסיון דעניות הם הנדחים בארץ מצרים. וכדי לעורר גם אותם, לא מספיק שופר סתם, ואפילו לא השופר דמ"ת, אלא צ"ל ההתעוררות ע"י שופר גדול דוקא, שממנו נמשכים בחינת רחמים גדולים²⁶, שהם למעלה מי"ג מדה"ר המאירים בחודש אלול (החל מ"ח אלול)²⁷, ובגילוי יותר בעשרת ימי תשובה.

וזהו גם שבשופר גדול כתיב יתקע (סתם), ולא נזכר מי התוקע²⁶. דהנה, אף שפסוק זה הוא בהמשך למש"נ לפנ"ז²⁸ והי' ביום ההוא יחבוט הוי' משבולת הנהר עד נחל מצרים ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, מ"מ, אי אפשר לומר שמ"ש והי' ביום ההוא יתקע גו' קאי על הוי' שנזכר לפנ"ז, דא"כ, הול"ל יתקע (תי"ו בשבא), ומכיון שנאמר יתקע (תי"ו בקמץ), שמשמעות לשון זה הוא שיתקע מעצמו וממילא, עכצ"ל, שתקיעה זו היא מבחינה שלמעלה מהוי'. וע"ד מש"נ ביוהכ"פ כי ביום הזה יכפר עליכם²⁹, שלא נאמר מי המכפר, והיינו לפי שהכפרה היא מבחי' לפני הוי' תטהרו, למעלה מהוי'³⁰, שהוא בחינה שלא נתפס בשום אות ורמיזא כלל³⁰. וע"פ משנת"ל ששופר גדול הוא למעלה גם מהשופר דמ"ת, יש לומר, שמ"ש יתקע, ולא נזכר מי התוקע, "שהוא בחינה שלא נתפס בשום אות ורמיזא כלל", הרי זה למעלה גם מבחי' אנכי שנאמר במ"ת, כי, אף שגם בנוגע לאנכי דמ"ת איתא בזהר³¹ שהוא בחי' אנכי מי שאנכי דלא אתרמיז באות וקוץ כלל, מ"מ, הרי זה נקרא בשם אנכי, משא"כ בהשופר גדול לא נזכר מי התוקע כלל, אפילו לא אנכי, לפי שתקיעה זו היא ממהותו ועצמותו ית' שלמעלה גם מבחי' אנכי.

וכיון שכל כך גדלה מעלת הגילוי דיתקע בשופר גדול, הרי זה פועל אפילו על אלו שמצד סיבות שאינן תלויות בהם [ובכללות הרי זה מצד היצה"ר כו', שהוא מהדברים שמתחרט עליהן הקב"ה שבראם, דכתיב³² ואשר הרעותי³³] נמצאים הם במעמד ומצב דאובדים ונדחים,

31) ראה זח"ג רנז, ב. לקו"ת פינחס פ, ב.

32) מיכה ד, ו.

33) סוכה נב, ב. ירושלמי תענית פ"ג

סה"ד.

26) ראה לקו"ת שם נט, ד.

27) ראה לקו"ת פ' ראה לב, א ואילך.

28) פסוק יב.

29) אחרי טז, ל.

30) ראה לקו"ת אחרי כו, ג.

אפילו האובדים, שנאבדו לגמרי רח"ל, ועאכו"כ אלו שהם רק נדחים, שעליהם אמרו³⁴ שאין מספיקין בידו לעשות תשובה, שגם הם יבואו וישתחוו להוי' בהר הקודש בירושלים, והשתחוו דייקא, שהו"ע ביטול פנימיה³⁵, והשתחוואה גופא תהי' בהר הקודש, היינו³⁶, לא רק הר סתם, כאברהם שקראו הר³⁷, שבחי' האהבה נקראת הר, כמו הר שבולט מארץ המישור, אלא בהר הקודש, דקאי על האהבה שבבחי' ביטול, כי קדש הוא בחי' חכמה, ובוזה גופא (בהר הקודש) בירושלים, יראה שלם³⁸, שלימות היראה³⁶, שהיא למעלה (לא רק מיראה תתאה, אלא) גם מיראה עילאה, כי, יראה עילאה היא בחי' חכמה³⁹, שנקראת ראשית⁴⁰, לפי שהחכמה היא ראשית ההשתלשלות, והיינו, שיש לה שייכות להשתלשלות, משא"כ ירושלים שהיא שלימות היראה היא למעלה גם מהחכמה.

אמנם עדיין צריך להבין כללות הענין דיתקע בשופר גדול ובאו האובדים גו' והנדחים גו', דלכאורה, הא גופא טעמא בעי, למה עשה הוי' ככה שיהיו אובדים ונדחים, ואח"כ יצטרכו לקבצם כו', ובשביל זה יהי' צורך בהתעוררות ע"י התקיעה בשופר גדול דוקא.

אך הענין יוכן בהקדים משנת⁴¹ למהדרוש של אדמו"ר מהר"ש שנאמר לפני מאה שנה⁴², שכללות הענין דר"ה צריך להיות באופן של רשה בתחילתה⁴³, שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה (שמבקשים מהקב"ה שיתן להם מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁴⁴) כענין שנאמר⁴⁵ תחנונים ידבר רש⁴⁶, שענין זה הוא מצד גודל המעלה דתפלת עני, ועי"ז מתעשרת בסופה⁴³. וע"ד מ"ש⁴⁷ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שדוקא ע"י הקריאה מן המיצר, נעשה ענני במרחב, וכמו קול השופר, שיוצא מן המיצר מצדו הקצר, ודוקא עי"ז הוא במרחב ובהתפשטות בצדו הרחב⁴⁸.

34) יומא פה, ב.	תכח ואילך).
35) ראה לקו"ת ברכה צח, ב.	43) ר"ה טז, ב.
36) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב.	44) ברכה שלישית דברכת המזון.
37) פסחים פח, א.	45) משלי יח, כג.
38) בי"ר פנ"ו, י.	46) פרש"י ר"ה שם.
39) ראה לקו"ת ואתחנן ח, א.	47) תהלים קיח, ה.
40) תהלים קיא, י (הובא בלקו"ת שם).	48) ראה זח"ב ס, רע"א. ד"ה מן המיצר
41) ד"ה זה דיום ב' דר"ה ס"ה.	אעת"ר ותרצ"ז (סה"מ אעת"ר ע' א. תרצ"ז
42) ד"ה תקעו תרכ"ח (סה"מ תרכ"ז ע' ע' 153 ואילך).	

והענין בזה⁴⁹, כמבואר בארוכה בדרוש הנ"ל גודל מעלת תפלת העני, דהנה ידוע שיש תפלת עני ותפלת עשיר, שזהו החילוק בין תפלת משה לתפלת דוד, שתפלה למשה⁵⁰ היא תפלת עשיר, ותפלת דוד היא תפלת העני, כמ"ש⁵¹ תפלה לדוד הטה ה' אונך ענני כי עני ואביון אני. שעז"נ⁵² תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו, וכתורת הבעש"ט⁵³ שכל המבוקש של העני הוא שלפני הוי' ישפוך שיחו, ער זוכט אלקות. ואיתא בזהר⁵⁴ שתפלה למשה ותפלה לעני שניהם שוים. ופעם איתא בזהר⁵⁵ שתפלת העני קודמת לתפלת משה. וטעם הדבר הוא, דכיון שהעני אין לו כלום משלו הרי הוא בתכלית השפלות, ועי"ז יוכל לבוא יותר לבחי' המיצר להיות צעק לבם אל הוי', ולכן תפלתו קודמת לכל שאר התפלות, כדאיתא בזהר⁵⁵ כיון דצלי (העני) צלותי פתח כל כוי רקיעין וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא דחי לון כו', דכתיב תפלה לעני כי יעטוף, כי יתעטף מבעי לי', מאי כי יעטוף, אלא איהו עטופא לכל צלותין דעלמא ולא עאלין עד דצלותא דילי' עאלת כו', ובזכות תפלת העני מתקבלים כל שאר התפלות.

(ה) **והנה** הענין דתפלה לעני שייך לא רק למי שהוא עני באמת, אלא גם לכאו"א מישראל, שגם מי שהוא עשיר, יכול לבוא להעילוי דתפלה לעני. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁵⁶ לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל, לפי שאין גבהות לפני המקום, ואע"פ שאין ראי' לדבר, זכר לדבר⁵⁷, שנאמר⁵⁸ ממעמקים קראתיך ה', וכתיב תפלה לעני כי יעטוף. ומזה מוכח, שהענין דתפלה לעני שייך לכאו"א מישראל, גם למי שהוא עשיר, והיינו, שאף שמצד עצמו עומד הוא במקום גבוה, הרי הוא מעמיד את עצמו במקום נמוך להיות ממעמקים קראתיך ה' באופן דתפלה לעני, וכביאור תלמידי רבינו יונה על הרי"ף, שפשט הפסוק (ממעמקים גו') ר"ל מתוך הדחקים והצרות קראתיך, ולכן אמר שאינו ראי', ומביא הפסוק תפלה לעני כי יעטוף, שזה ודאי ר"ל שפל רוח כו', שתפלת השפל והעני נכנסת לפני המקום. וכמובן גם ממ"ש דוד בתפלתו כי עני ואביון אני, דהנה, להיותו מלך, הרי בודאי היו אצלו

(54) ח"א קסת, ב.

(55) ח"ג קצה, א.

(56) ברכות י"ד, ב.

(57) כ"ה גירסת הרי"ף.

(58) תהלים קל, א.

(49) ראה גם אוה"ת דרושים לר"ה ע'

אשצא ואילך.

(50) תהלים צ, א.

(51) שם פו, א.

(52) שם קב, א.

(53) כש"ט (הוצאת קה"ת) סי' צז (יג, ג).

כל הענינים באופן של הרחבה בגשמיות כפשוטו, ואעפ"כ אמר כי עני ואביון אני, והיינו, לפי שנרגש אצלו שכל מה שיש לו אין זה מצד עצמו, ובודאי שאין זה באופן דכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁵⁹, כי אם, מה שניתן לו מלמעלה, ואילו מצד עצמו הרי הוא במעמד ומצב דעני ואביון אני. וכמו שהוא בפנימיות הענינים, שענינו של דוד הוא ספירת המלכות [שבדרך כלל הרי זה בחי' מלכות דא"ס, ובדרך פרט הרי זה בחי' מלכות דאצילות], הרי ענינה של ספירת המלכות שהיא כוללת את כל עניני הספירות שלמעלה הימנה, והיא שורש לכל הענינים שלמטה הימנה, ואעפ"כ, הרי היא בבחי' ביטול לגמרי, דלית לה מגרמה כלום⁶⁰.

ויש להוסיף בדיוק הלשון כי עני ואביון אני, לא רק עני, אלא גם אביון, שתאב לכל דבר⁶¹, שיש לפרש זאת למעליותא⁶², שכל דבר, גם דבר היותר נעלה, הרי הוא תאב אליו, והרי אי אפשר להיות תאב לדבר אא"כ יש לו שייכות אליו, וכמשל הידוע⁶³ שאצל איש כפרי לא שייך שיחשוק בבת המלך כיון שאין לו שייכות אליו כלל. וכן הוא גם ברוחניות הענינים, שלא שייך שיהי' תאב לדבר, אא"כ יש לו ידיעה בדבר, ולא רק ידיעה שכלית בלבד, אלא גם ההכרה וההרגש במוחו, שמזה נמשך גם בהרגש הלב שיהי' תאב לדבר זה. וכיון שהוא תאב לכל דבר, הרי מובן שיש לו שייכות לכל דבר, גם לדבר היותר נעלה. וזהו גם מ"ש⁶⁴ ועיניך רואות וכלות אליהם גו' ואין לאל ידך, שיש לפרש זאת למעליותא, שגם כאשר מדובר אודות ענינים נעלים ביותר שאין ביכלתו להגיע אליהם בפועל (אין לאל ידך), מ"מ, יש לו שייכות אליהם, שידוע אותם ומכיר בהם כו', ולכן שייך שיהיו עיניו רואות וכלות אליהם. וזהו שאמר דוד כי עני ואביון אני, שכיון שהיתה לו ידיעה ושייכות לכל דבר, גם לדבר היותר נעלה, לכן הי' תאב לכל דבר, וכיחד עם זה, הנה לאחרי כל מה שהי' לו בפועל, הי' בתכלית השפלות, בידעו שמצד עצמו אין לו מאומה, כשם שספירת המלכות לית לה מגרמה כלום.

ועד"ז מצינו גבי משה רבינו, דהנה, אף שנת"ל שתפלה למשה היא תפלת עשיר, מ"מ, הי' אצלו גם הענין דתפלה לעני, שזוהי התפלה דואתחנן, שביקש מתנת חנם⁶⁵. והיינו מצד גודל ענוותנותו של

(62) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 402.

(63) ראב"ע יתרו כ, יד.

(64) תבוא כח, לב.

(65) פרש"י ואתחנן ג, כג.

(59) עקב ח, יז.

(60) זהר ח"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח,

ב.

(61) פרש"י פ' ראה טו, ד. תצא כד, יד.

משה רבינו, כמ"ש⁶⁶ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה [דכשם שהי' נעלה יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, להיותו מבחר המין האנושי⁶⁷, כמו"כ הי' עניו יותר מכולם], ומצד ענין הענוה הי' יכול להיות אצלו העילוי דתפלה לעני, כי, ענין העניות קשור עם ענין הענוה⁶⁸, וכפי שמצינו במשיח שנאמר בו⁶⁹ עני ורוכב על חמור, ופירש בתרגום ענותן, והיינו לפי שענוה הוא בחי' ביטול ושפלות, וע"י ענוה יכול להגיע למדריגת עני.

ומזה מובן גם בנוגע לתפלתו של כאו"א מישראל, שיכול להיות בה העילוי דתפלה לעני, כי, גם כאשר יש לו כל המצטרך, הרי הוא מרגיש שמצד עצמו אין לו מאומה. וע"ד שמצינו בזהר⁷⁰ גבי רב המנונא⁷¹ סבא שהי' מתפלל על מזונו בשעה שהי' ערוך על שולחנו, והיינו, שולוי זאת שמזונו הי' ערוך על שולחנו לא הי' תאב להמזון, כיון שאינו שייך לזה (כנ"ל שכדי שיהי' תאב לדבר, צריך שתהי' לו שייכות אל הדבר), ולאידך גיסא, כאשר מזונו הי' ערוך על שולחנו, שאז יש מקום לההרגש דכחי ועוצם ידי כו', הי' אצל רב המנונא סבא ההרגש שגם עכשיו אין לו כלום מצד עצמו, עד שיבקש מהקב"ה בתפלתו.

(ו) **ויש** לקשר זה עם מ"ש⁷² מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, ודרשו חז"ל⁷³ לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו, למי שמשים עצמו כשיריים, וכמ"ש אדמו"ר מהר"ש בהמאמר שלפני מאה שנה⁷⁴, שיש לומר שלשה טעמים על זה, כמבואר שם בארוכה. והענין בזה, שהיותו כשיריים אינו מצד למעלה, אלא שהוא משים עצמו כשיריים, ומובן, שהחידוש בזה אינו בשעה שהוא עני כפשוטו, אלא דוקא בשעה שהקב"ה נותן לו כל הענינים באופן של הרחבה, ואעפ"כ הרי הוא משים עצמו כשיריים, באופן של ביטול ושפלות, ועי"ז נעשה כלי להמשכת

(66) בהעלותך יב, ג.

(67) פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק — היסוד השביעי.

(68) ראה גם ראשית חכמה שער הענוה רפ"א.

(69) זכרי' ט, ט.

(70) ח"ב סב, ב. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרמח. ע' תרנב. סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ב. קונטרס

ומעין מאמר יז פ"א.

(71) בזהר שלפנינו: ר' ייסא סבא. אבל כ"ה (ככפנים) במאמרי אדה"ז ובסהמ"צ להצ"צ שם. בקונטרס ומעין שם: ר' ייבא סבא.

(72) מיכה ז, יח — הפטרת שבת שובה.

(73) ר"ה יז, סע"א ואילך.

(74) ד"ה מי א-ל כמוך תרכ"ח (סה"מ תרכ"ז ע' תמב ואילך).

גילוי אור מבחי' גבוה מאד שמשם נושא עון כו'⁷⁵. ומצד זה שייך הענין תפלה לעני לכאו"א מישראל, כיון שמשים עצמו כשיריים ומעמיד את עצמו במצב של עני (ע"ד שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה), שאז יש בתפלתו העילוי דמן המיצר קראתי, ועי"ז נעשה ענני במרחב.

(ז) **והנה** ע"פ משנת"ל (ס"ד) שכללות הענין דר"ה הוא באופן דרשה מתחילתה, מן המיצר קראתי, שע"ז מתעשרת בסופה, ענני במרחב, כמודגש בקול השופר שיוצא מן המיצר מצדו הקצר, ועי"ז הוא במרחב ובהתפשטות בצדו הרחב, יובן גם מ"ש והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים גו' והנדחים גו', דכיון שלעתיד לבוא (ביום ההוא) צריך להיות גילוי נעלה ביותר שנמשך ע"י שופר גדול, שהוא למעלה מהגילוי דר"ה שנמשך ע"י שופר סתם, הרי גם ענין המיצר צריך להיות יותר מאשר ענין המיצר שבר"ה סתם, וזהו המיצר דהאובדים והנדחים, היינו, אלו שעבודתם היא בשלימות, אלא שמרגישים ועושים את עצמם לאובדים ונדחים, מצד ההתבוננות שלגבי הרוממות דאוא"ס גם העבודה האמיתית לחטא יחשב, ומצד זה הם בתכלית המיצר, ועי"ז נמשך תכלית המרחב דשופר גדול, כמשנת"ל בארוכה⁷⁶.

(ח) **וביאור** הענין, דהנה ידוע⁷⁷ שבראש השנה חוזרים כל הדברים לקדמותן וצריך להמשיך רצון חדש על בריאת העולמות, עד שיומשך אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה (כמבואר באגה"ק⁷⁸). ועל זה אמרו רז"ל⁷⁹ אמר הקב"ה אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר. והענין בזה, שהקב"ה מבקש מישראל שיאמרו פסוקי מלכיות כדי להמשיך מבחי' התנשאות העצמי להיות תמליכוני עליכם, היינו, שלא יהי' רק בבחי' מלך שמו נקרא (שזהו בחי' התפשטות לכד מבחי' הרוממות⁸⁰) ח"ו, אלא שיהי' גילוי ההתנשאות והרוממות להיות מלך על ישראל, ועל ידם גם על העולם כולו, כמ"ש⁸¹ מלך על העולם כולו בכבודך כו' וידע כל פעול כי אתה

(75) ראה סה"מ שם ע' תנא.

(76) ד"ה זה דיום ב' דר"ה ס"ה"ז.

(77) ראה פע"ח ושער הכוונות שער ר"ה.

סידור האריז"ל במקומו. ובכ"מ. לקו"ת

פרשתנו נא, ב. ובכ"מ.

(78) ס"ד.

(79) ר"ה טז, א. לר, ב.

(80) סה"מ תרס"ט ע' כד.

(81) תפלת העמידה דר"ה.

פעלתו כו', ועד שתהי' מלכותו בכל משלה⁸², אפילו על אלו שעליהם צריך להיות ענין של ממשלה בעל כרחם⁸³. וכללות הענין דמלכיות הוא המשכת בחי' ממכ"ע⁸⁴. וענין זכרונות הוא המשכת בחי' סוכ"ע⁸⁴, כי, ענין הזכרון שייך על דבר רחוק, והיינו, לפי שלגבי בחי' הסובב הרי העולמות בבחי' ריחוק מקום, דכלא ממש חשיבי. וענין הזכרון נעשה ע"י נש"י דוקא (יעלה זכרונכם לפני לטובה)⁸⁵, כי, נש"י הם חצובות מתחת לכסא הכבוד⁸⁶, שזוהי מדריגת הנשמה כפי שהיא בבחי' מציאות בהיותה בעולם הבריאה שנקרא עולם הכסא⁸⁷, ויש גם מדריגות נעלות יותר כו', ועד כפי שנש"י מושרשים בעצמותו ית', וכמ"ש⁸⁸ יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה, שבהם היא בחירת העצמות, ולכן נעשה על ידם ענין הזכרון, שתהי' ההמשכה מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע להיות מלך על כל הארץ. ובמה בשופר, היינו, שכדי להמשיך מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע, צ"ל המשכה מבחי' שלמעלה גם מסוכ"ע, וזהו ענין השופר, שעל ידו נמשך מבחי' שלמעלה גם מסוכ"ע⁸⁴, וענינו בספירות הוא ספירת הבינה⁸⁹. ועוד זאת, שענין השופר (במה בשופר) הוא כדי לפעול ההמשכה למטה, והיינו ע"י התקיעה בשופר דוקא שנעשה מקרן של בהמה, אשר רוח הבהמה היא היורדת למטה⁹⁰ (אפילו רוח הבהמה, ועאכו"כ הבהמה עצמה), ולכן נעשית ע"י ההמשכה למטה מטה⁹¹.

אמנם כל זה הוא הסדר כאשר עולם כמנהגו נוהג, שאז פעולת השופר דר"ה היא להמשיך מסוכ"ע בממכ"ע. אבל כאשר מתקרבים אל הזמן שעליו נאמר ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו גו'⁹², שאפילו בדומם ממש יתגלה אלקות, ויתירה מזה, מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים⁹³, שהארץ שהיא בחי' עלמא דאתגלייא תהי' כמים לים

(87) פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"ג. עץ חיים שער מו (שער כסא הכבוד) פ"א. פ"ד.ה. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ה.
 (88) תהלים מז, ה. וראה סד"ה יבחר לנו תש"ג.
 (89) ראה פע"ח שער השופר פ"א ואילך. לקר"ת ר"ה נו, ב. ובכ"מ.
 (90) ע"פ קהלת ג, כא.
 (91) ראה ד"ה והי' ביום ההוא הנ"ל לקר"ת שם נט, ב. אוה"ת שם ע' ב'פד).
 (92) ישעי' מ, ה.
 (93) ישעי' יא, ט.

(82) תהלים קג, יט. תפלת העמידה דר"ה.
 (83) ראה לקר"ת ר"ה נה, ב. נו, ב ואילך. ובכ"מ.
 (84) ראה המשך תרס"ו ע' תקלו ואילך. וראה ד"ה והי' ביום ההוא הנ"ל (לקר"ת שם ר"ה נח, ב ואילך. אוה"ת דברים ח"ה ע' ב'פ ואילך). ד"ה זה היום תשמ"ב פ"ח ואילך (תו"מ סה"מ תשרי ס"ע מו ואילך).
 (85) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תח.
 (86) פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ז. וראה זח"ג כט, ב. קכג, ב.

מכסים, כמו עלמא דאתכסייא, והיינו⁹⁴ שיומשך בחי' סוכ"ע להיות בבחי' גילוי ממש (ואז יומשך בחי' טובב מבחי' עליונה יותר, שיומשך מבחי' עליונה הרבה יותר להיות בבחי' טובב), אזי גם השופר יהי' נעלה יותר מהשופר סתם דר"ה, והו"ע שופר גדול, שעל ידו תהי' ההמשכה מבחי' שלמעלה מסוכ"ע, שהרי גם בחי' סוכ"ע, אע"פ שאינו מתלבש ונתפס בתוך העולמות, מאחר שהוא בחי' טובב ומקיף לעלמין, א"כ הוא בגדר בחי' עלמין, אבל עצמותו ית' מובדל לגמרי מגדר בחי' עלמין, אפילו מלהיות מאיר בבחי' טובב ומקיף, ויתגלה לעת"ל. וזהו גם מש"נ יתקע (ולא יתקע) בשופר גדול, כיון שלא קאי על מ"ש לעיל מיני' (והי' ביום ההוא) יחבוט הוי' גוי' (כנ"ל ס"ג), כי, שם הוי' הוא בציור ד' אותיות שזהו"ע של הגבלה כו', ואילו התקיעה בשופר גדול היא מבחי' העצמות שלמעלה מכל ענין של מציאות והגבלה, ולמעלה מגילויים כו'. ועי"ז יהי' גם כללות ענין הגאולה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי, שזהו שהגאולה העתידה תהי' נעלית יותר מהגאולה ממצרים, ועד כדי כך, שלעת"ל יזכירו יציי"מ בדרך טפל בלבד⁹⁵, כי, אע"פ שגם הגאולה ממצרים היתה למעלה מהגבלה, מ"מ, היתה לה שייכות להגבלה כו', משא"כ הגאולה העתידה תהי' למעלה מהגבלה לגמרי, באופן שיהיו לך לבדך ואין לזרים אתך⁹⁶, אנא ומלכא בלחודוהי⁹⁷, ואילו המציאות דאוה"ע תהי' בדרך טפל בלבד, כמ"ש⁹⁸ ועמדו זרים ורעו צאנכם. וזהו שלעת"ל כתיב⁹⁹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נ' פלאות¹⁰⁰, שגם לגבי יציי"מ הרי זה בבחי' פלאות.

ומזה מובן שבתור הכנה לזה צריכה להיות גם עבודת האדם באופן כזה, היינו, שלא מספיקה העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך¹⁰¹, שהו"ע העבודה דכחות פנימיים, ולא מספיקה גם העבודה דבכל מאדך¹⁰¹, שהו"ע של מס"נ פרטי על ציווי פרטי¹⁰² (קב"ע פרטי על ענין פרטי), אלא צריך לצאת מכל המציאות וההגבלות כו'. והו"ע תכלית הביטול לגמרי, שלא זו בלבד שמרגישים ועושים עצמם עניים ורשין (שהו"ע הקריאה מן

94) ראה ד"ה והי' ביום ההוא הנ"ל (לקו"ת שם נט, ג ואילך).
 95) ברכות יב, ב.
 96) משלי ה, יז. וראה תנחומא תרומה ט.
 97) ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג.
 98) מ"ש.
 99) לב, א.
 100) ישעי' סא, ה.
 101) מיכה ז, טו.
 102) זח"א רסא, ב. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפז).
 101) ואתחנן ו, ה.
 102) ראה (עד"ז) תו"מ סה"מ תמוז ע' מט.

המיצר שבכל ר"ה, רשה בתחלתה), אלא יתירה מזה, שמרגישים ועושים עצמם אובדים ונדחים (כנ"ל), ומצד זה הם בתכלית המיצר, ועי"ז נמשך תכלית המרחב דשופר גדול.

ט) **והנה** נוסף על משנת"ל הענין דהאובדים והנדחים כפי שהוא בעבודה הרוחנית, צריך להיות קיום היעוד דיתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים כפשוטו, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁰³, והוא העיקר, ככל עניני התורה שניתנה בעולם העשיי, עולם הפשט. ובהקדים שענין זה מודגש בראש השנה, שמצות היום בשופר¹⁰⁴. דהנה ידוע שתק"ש הו"ע התעוררות רצון פשוט בנפש האדם, שע"ז דוקא ממשיכים רצון חדש כו'. ולכאורה, למה לא מספיק התעוררות הרצון פשוט בנפש בקלא פנימאה דלא אשתמע¹⁰⁵, אלא לתקוע בשופר גשמי דוקא. אך הענין הוא, דכיון שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁰⁶, צריכים להיות כל ההמשכות למטה דוקא, ולכן לא מספיקה העבודה הרוחנית בקלא פנימאה דלא אשתמע, ולא מספיק אפילו קלא דאשתמע כפי שהוא בקול האדם, אלא צ"ל קול שופר מקרן של בהמה דוקא, שיורדת למטה (כנ"ל), והיינו, שע"י עבודת האדם, שרוח האדם העולה למעלה, שעובד עבודתו בשופר של בהמה דוקא, אזי נמשכת ההמשכה למטה. וכן הוא בכל עניני התורה, שצריכים להיות כפשוטם למטה דוקא. ומזה מובן גם בנוגע להכתוב והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים וגו', שענין זה צריך להיות כפשוטו דוקא.

והענין בזה, דהנה, ישנם יחידי סגולה מבנ"י שבחרו אותם — לפי שכך עלה ברצונו ית', מפלאות תמים דעים¹⁰⁷ — להיות בארץ אשור ובארץ מצרים, במעמד ומצב שאין מניחים אותם ללמוד תורה ולקיים מצוות, ואעפ"כ, הנה בכל יום ויום (ובאופן דבכל יום יהיו בעיניך כחדשים¹⁰⁸) עומדים הם בנסיונות רבים וגדולים, עד לנסיונות שלמעלה מהכחות והאפשרויות שלהם, ולומדים תורה ומקיימים מצוות, ומחנכים בנים ובנות להיות זרע ברך ה'¹⁰⁹ לומדי תורה ומקיימי מצוות ומקדשי שם שמים ברכים. ומובן, שאצלם מודגש הענין דמן המיצר קראתי

ובכ"מ.

(103) שבת טג, א.

(107) איוב לו, טז.

(104) ר"ה כו, ב. כז, א.

(108) ראה ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.

(105) ראה זח"א נ, ב.

(109) ישעי' סא, ט.

(106) ראה נתחומא בחוקתי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.

בתכלית המיצר, באופן דתפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו, שרצונו להיות לפני ה' כו'. ועי"ז ממשיכים להיות ענני במרחב, ועד לתכלית המרחב, שזהו"ע התקיעה בשופר גדול דלעת"ל, שתעורר גם את אלו שנמצאים במעמד ומצב דהאובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים כפשוטו (כנ"ל ס"א-ג).

(י) **ויהי** רצון שכיון שכבר התחיל בגשמיות הענין של ובאו גו' בארץ אשור גו' בארץ מצרים, שכבר יצאו משם חלק מהם¹¹⁰, הרי זה ימהר את יציאת הנשואים, ועד מהרה ירוץ דברו¹¹¹, כפי שמצינו בענין הנבואה¹¹², שע"י פעולת הנביא לקשר את הנבואה בדבר גשמי, נמשך קיום הנבואה באופן דעד מהרה ירוץ דברו, והיינו, שבקרוב ממש יצאו משם כולם, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו¹¹³, לא תשאר פרסה¹¹⁴, וכספם וזהבם אתם¹¹⁵, לא רק כסף וזהב רוחניים, שהו"ע אהבה ויראה (כמבואר בתו"א¹¹⁶), אלא גם כסף וזהב גשמיים, היינו, שהקב"ה יתן להם גם עניניהם הגשמיים בהרחבה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁴⁴, ועד כדי כך, שיהי' להם אפילו זהב, שאין העולם מוכרח בו ואין העולם ראוי לו, כמארו"ל¹¹⁷ לא נברא זהב אלא בשביל ביהמ"ק, ובלשון הכתוב¹¹⁸ בתים מלאים כל טוב גו' כרמים וזיתים גו', ועאכו"כ בנים ובנות כו'.

ועוד זאת, שענין זה הוא הוכחה שכבר התחיל הענין דיתקע בשופר גדול (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁹ שהענין דיתקע בשופר גדול ובאו האובדים וגו' יהי' קודם ביאת המשיח, ערב הגאולה), והיינו, שענין זה הוא הכנה וכלי להגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו, וע"ד המבואר באגה"ק¹²⁰ בענין פדה בשלום נפשי¹²¹, שהו"ע היציאה מהגלות של ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל, שע"ז נעשה יציאת

(114) שם י, כו.

(115) ישעי' ס, ט.

(116) ר"פ וישב.

(117) ב"ר פט"ו, ב.

(118) ואתחנן ו, יא.

(119) ד"ה והי' ביום ההוא — נדפס

ב"הקריאה והקדושה" תשרי תש"ג, ולאח"ז

בסה"מ אידיש ע' 78 ואילך.

(120) ס"ד.

(121) תהלים נה, יט.

(110) כנראה הכוונה להעולים מרוסיה

("שבאו ממדינתנו לפני"), שהוזמנו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א "לבקר כאן למשך חודש תשרי", שבמהלכו זכו לקירובים מיוחדים (ראה "מבוא" לאג"ק חכ"ד ע' 5 ואילך). — המו"ל.

(111) תהלים קמז, טו. וראה לקו"ת קרח

נה, ד.

(112) ראה רמב"ן לך לך יב, ו. לבוש על

הרקנטי לך לך שם. דרשות הר"ן דרוש ב.

(113) ע"פ בא י, ט.

השכינה הכללית מהגלות, שזוהי הגאולה הכללית דכללות בני"י, שעז"נ והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים, וכל זה יהי' בקרוב ממש, ובשנה זו, ובאופן של שמחה, כי, אע"פ שנאמר בבכי יבואו¹²², הרי בהמשך הכתוב נאמר ובאו ורננו במרום ציון¹²³, שמזה מובן, שבכ"י זו היא בכ"י של שמחה מצד שלימות התשובה באופן דהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה¹²⁴, וכמ"ש¹²⁵ שמחת עולם (שפירושה שמחה נצחית) על ראשם, על כל ישראל שיצאו מהגלות בחסד וברחמים, בעגלא דידין בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו, שיוליכנו קוממיות לארצנו.

(122) ירמ' לא, ח — הפטרת יום ב' קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ריש דר"ה.
 (123) שם, יא.
 (124) פרשתנו.
 (125) ישעי' לה, י. נא, יא.